

die Gaben wiegen, / sei Dein Gewissen rein. (Ringelnatz); Wir spielten nur, wir scherzten nur; / Wir haben nie gesündigt. (Ringelnatz).

Окремої уваги заслуговує й використання елементів *розмовного стилю мовлення* – різновид усної літературної мови, що забезпечує повсякденне побутове спілкування і виконує функції спілкування і впливу. «У художньому творі ... в першу чергу використовуються ті явища, які пов'язані з його стилістичною експресією, виразністю і на тлі нейтральних і книжкових засобів літературної мови марковані як елементи зниженого стилістичного забарвлення» [Ярцева 1990]. (*Die Zahl ging auf. Wir waren beide quitt; Flicke heiter den Zaun / Und auch die Glocke am Tor (Kaleko); – Dass Amseln flöten und dass Immen summen, / Dass Mücken stechen und dass Brummer brummen.* (Kaleko)).

Розмовний стиль слугує об'єктивному, буденному зображенню дійсності, намаганням звернутися до читача із різноманітних верств населення, щоб він міг самостійно дати оцінку фактам, обставинам тощо та зробити певні висновки: “*Wieviel Jahre willst du mich noch hassen?*” / *rief sie aus und lag unheimlich still.* (Kästner); *Doch ihr Tun ist nur Getue, / und es kleidet sie nicht gut.* (Kästner); *Die Blätter treiben und trudeln, / Gewendet von Winden und Strudeln / Gezügig, und sinken dann still* (Ringelnatz).

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Таким чином, наближеність до розмовного мовлення поетичних текстів М. Калеко, Е. Кестнера та Й. Рінгельнатца, зображення економічних та соціальних проблем, загального стану суспільства, докладний стиль мовлення, намагання звертатися до людей із різноманітних соціальних верств стає можливим значною мірою завдяки використанню практично усіх різновидів лексики словникового складу німецької мови.

Перспективним вважаємо подальший розгляд поетичних текстів літературного напрямку нової діловитості з огляду на виокремлення тематичних полів їх лексичного складу, морфологічної диференціації, художніх засобів та прагматичної спрямованості.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.
Лингвистический энциклопедический словарь; ред. В. Н. Ярцева. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 672 с.
Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 1. / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 608 с. (Енциклопедія ерудита)
Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 2. / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с. (Енциклопедія ерудита)
Матвеева Т. В. Полный словарь лингвистических терминов / Т.В. Матвеева. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 562, [1] с. - (Словари).
Млечина И. / Энциклопедический словарь экспрессионизма / И. Млечина; гл. редактор П. М. Топер. – М. : ИМЛИ РАН, 2008. – 736 с.
Piehler N. Neue Sachlichkeit – Antwort auf den Expressionismus. – 2001. – 9 S. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hausarbeiten.de/faecher/vorschau/100656.html>
Posner R., Green J. N. Trends in Romance Linguistics and Philology : Bilingualism and Linguistic Conflict in Romance (Том 5) / Trends in linguistics / Studies and monographs (Том 71) / Rebecca Posner, John N. Green. – Mouton de Gruyter : Berlin, New York, 1993. – 630 p.

УДК: 811.111-26:81'42

БИСТРОВ Я. В.

(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника)

АКТУАЛІЗАЦІЯ ФРАКТАЛЬНОЇ МОДЕЛІ-МАТРИЦІ ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ В АНГЛОМОВНОМУ БІОГРАФІЧНОМУ НАРАТИВІ

У статті обґрунтовано роль фрактальної моделі-матриці LIFE IS A STORY у процесі фрактальної концептуалізації життєвого досвіду біографічного суб'єкта на прикладі англomовного біографічного нарративу. В рамках теорій когнітивної метафори і концептуальної інтеграції встановлено міждоменні відповідники у структурі фрактальної моделі. Доведено, що поняттєві сфери у макроструктурі біографічного нарративу розширюють фрактальну структуру домена STORY.

Ключові слова: фрактальна модель-матриця, фрактальна концептуалізація, концептуальна метафора, концептуальна сфера, біографічний нарратив.

Быстров Я. В. Актуализация фрактальной модели-матрицы LIFE IS A STORY в англоязычном биографическом нарративе. В статье обоснована роль фрактальной модели-матрицы LIFE IS A STORY в процессе фрактальной концептуализации жизненного опыта биографического субъекта на примере англоязычного биографического нарратива. В рамках теории когнитивной метафоры и концептуальной интеграции установлены междоменные соответствия в структуре фрактальной модели. Показано, что понятийные сферы в макроструктуре биографического нарратива расширяют фрактальную структуру домена STORY.

Ключевые слова: фрактальная модель-матрица, фрактальная концептуализация, концептуальная метафора, концептуальная сфера, биографический нарратив.

Bystrov Ya. Fractal Model-Matrix LIFE IS A STORY in English Biographical Narrative. The article reveals the role of fractal model-matrix LIFE IS A STORY in the process of fractal conceptualization of life experience of the biographical subject in English biographical narrative. The hypothesis of the research lies in the fact that the degree of embodiment of the conceptual metaphor depends upon the multi-layered and non-linear relations which are built up on the principle of similarity as parts of multi-faceted fractals. The formation of methodology of fractal modeling of the processes of metaphorical meaning as a result of fractal conceptualization of text worlds in the narrative is one of the topical problems in cognitive linguistics. This approach is concerned with the theory of conceptual metaphor and theoretical foundations of cognitive linguistics, on the one hand, and the study of conceptual metaphor as a fractal metaphor, on the other hand. Metaphor as an abstract scheme is gradually transformed from the artificial construct into the heuristic means of the humanities because it can appear or disappear, it can also be specified or even transformed into other entities.

The concept of LIFE also undergoes the process of metaphorization in biographical narrative. At the same time the concept of STORY in the whole macrostructure of biographical narrative based on the binary opposition "truth – fiction" is semantically extended by means of similarities between real and fictional. The interdependence of two domains is revealed in various correspondences, for example, a biographical subject correlates with a real person, the beginning of a story correlates with the birth of the subject, varied interpretations of life correlate with succession of life events, and finally, the end of the story with the death of the subject. Cross-domain correspondences of fractal model are analysed within the framework of cognitive metaphor theory and conceptual integration theory. It is proved that conceptual spheres in the macrostructure of biographical narrative extend the fractal structure of the domain STORY.

Key words: fractal model-matrix, fractal conceptualization, conceptual metaphor, conceptual sphere, biographical narrative.

За останні десятиріччя поняття фрактальності втратило статус чисто математичного і стало загальнонауковим, увійшовши до поняттєво-термінологічного апарату загальної теорії систем загалом і синергетичних систем, до яких належить, зокрема, і природна мова.

На теренах сучасного мовознавства в Україні фрактальність з екстраполяцією на мовні явища германських мов почала застосовуватися зовсім недавно, головним чином у зв'язку із вивченням формотвірних параметрів художнього дискурсу в межах мультимодальних стилістичних студій (О. П. Воробйова [2010]), суб'єктно-предикатних структур (Т. І. Домброван [2013]), властивостей фреймів та процесу їх інтегрування (С. А. Жаботинська [2004]), синергодериватології сучасної англійської мови (С. М. Єнікєєва [2011]), лексичної омонімії німецької мови (С. В. Кійко [2015]), фрактальної семіотики мови емоцій (Ю. Ю. Шамаєва [2012]) та ін.

У сучасній лінгвістиці тексту робляться спроби інтегрувати методи фрактального моделювання у дослідженні структури різножанрових текстів, а також застосуванню теорії хаосу й теорії біфуркації до аналізу фрактальної структури тексту з метою формалізації нарративних правил конструювання тексту із застосуванням процедур фрактальної геометрії й математичних методів. Однак лінгвістичне застосування теорії текстових фракталів у багатьох випадках обмежується фрактальним аналізом метафори, питаннями фрактальної моделі метафоричного дерева на основі перетворень подібності та розмірностей мовних одиниць або ж розробкою синергетичних основ метафоричного смислотворення в художньому тексті тощо.

Мета статті – розкрити специфіку концептуалізації життєвого досвіду біографічного суб'єкта, яку маніфестує фрактальна модель-матриця (ФММ) ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ у макроструктурі англomовного біографічного нарративу (БН). **Завданнями** статті є: 1) обґрунтування ролі ФММ ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ у макроструктурі БН; 2) встановлення поняттєвих сфер, які актуалізують фрактальну модель-матрицю у макроструктурі БН із залученням когнітивної теорії метафори.

Спроби залучення фрактальних структур для формалізації нарративу, які акцентувались найперше в розрізі літературознавства, естетики, соціології й соціальної психології, стимулювали розвиток сучасної когнітивної лінгвістики у частині використання фрактальних

структур для аналізу художнього тексту. Фрактали можуть бути різних розмірів і здебільшого є результатом ітеративних чи рекурсивних конструкцій. У цьому зв'язку, на думку А. Венауса, роль фракталів можна порівняти із значенням метафор у постмодерністських текстах: «Фрактальна сутність самоподібності на всіх щаблях ітерації має особливе значення для аналізу нарративних структур, які переходять на інші онтологічні рівні» [Wenaus 2011, с. 159]. Звернення до теорії хаосу дозволяє по-новому поглянути на такі вже відомі стилістичні засоби, як метафора чи метонімія і дослідити їхню роль у регулюванні хаотичних систем, і вужче – як способів саморегуляції хаосу.

Синергетична парадигма передбачає розуміння тексту як складної, відкритої і нелінійної системи, що функціонує завдяки взаємозв'язку власних елементів та підсистем під впливом регуляторних механізмів самоорганізації [Бабелюк 2010, с. 12]. У нашому дослідженні одним із таких механізмів самоорганізації БН вважаємо концептуалізацію життєвого досвіду, яку маніфестує фрактальна модель концептуальної метафори. До уваги беремо той факт, що фрактальна метафора як концептуальна структура проливає світло на синергетичну (самоорганізовану) систему БН у тому сенсі, що вона експлікує якісну сутність самоподібності фрактальних структур, здійснюючи дію, на кшталт, «упорядкування частини і цілого, поєднуючи тим самим частину і ціле» [Finan 2012, с. 68–69].

Якщо нарратив у найширшому його розумінні організовує, структурує та артикулює життєвий досвід людини, то в макроструктурі БН відтворюються співвідношення ключових фактів чи подій із життям окремого біографічного суб'єкта, які описуються із перспективи іншого суб'єкта. Висувається гіпотеза про те, що ступінь утілення концептуальної метафори залежить від багаторівневих (нелінійних) зв'язків, які вибудовуються за принципом подібностей у формі багатовекторного фракталу.

Спроба поширити ідеї самоподібності на структуру нарративу відкриває перспективи в переосмисленні фрактальної форми та її конфігурації у стосунку до когнітивного потенціалу метафори. Процес концептуалізації життєвого досвіду суб'єкта в нарративі забезпечують актуалізовані контексти, які розширюють концептуальний простір БН за допомогою фрактальних структур. Процес осмислення концептуальної метафори відбувається шляхом інтерпретації життєвого досвіду людини шляхом накладання фрактальних форм або «патернів самоподібності» [Домброван 2013] на нарративну схему біографії.

Явні зрушення, які відбулися у вивченні метафори як мовної одиниці в бік визнання її конструктом свідомості, що є посередником між світом реальним і світом уявним, не викликають сумнівів, оскільки «наша поняттєва система відіграє важливу роль у визначенні повсякденної реальності, вона носить переважно метафоричний характер, а наше мислення, повсякденний досвід і поведінка значною мірою зумовлені метафорою» [Lakoff 2003, с. 4]. Однак становлення методології фрактального моделювання процесів метафоричного смислотворення і метафоричних смислів у фрактальній концептуалізації текстових світів, у т.ч. оповідного тексту, ще має стати предметом дискусій у когнітивній лінгвістиці.

У відносно недавньому використанні метафори як засобу аналізу в нелінгвістичних галузях науки на перший план виходить одне із понять синергетики – чинник нелінійності (дискретності). Нелінійна структура тексту актуалізується залежностями самоподібності, рекурсивності, динамічності, роздрібненості, ізоморфізму, які беруть безпосередню участь у побудові моделі фрактальної метафори у нарративі.

Справедливе зауваження В. Тарасенка про те, що фрактальна геометрія зорієнтована на «образно-метафоричні асоціації» [Тарасенко 2009, с. 55], дає підстави стверджувати про двоякий підхід щодо осмислення фрактальної метафори у нарративі крізь призму постулатів синергетики. По-перше, такий підхід стосується залучення концептуальної метафори й теоретичних постулатів когнітивної лінгвістики, а по-друге, побудова фрактальних моделей вигідно вирізняє дослідження фрактальної метафори від попередніх розвідок у світлі лінгвокогнітивного підходу.

Сама по собі метафора як абстрактна схема відображення дійсності поступово перетворюється із штучного конструкту в евристичний засіб гуманітарної науки, оскільки вона може з'являтися, зникати, трансформуватися, розвиватися, уточнюватися і т.ін. Саме ці ознаки фрактальності роблять концептуальну метафору гнучкою до зміни принципів її аналізу, які б ураховували рівні складності процесу наукового пізнання тих чи інших явищ. З одного боку, пізнання передбачає нескінченність пізнаваності людиною природи, а з іншого, – пізнаване завжди функціонує як обмежене явище. Тому метафора як засіб осмислення певної абстрактної сфери у термінах конкретної сфери, набуває ознак самоподібності у процесі ототожнення різноманітних об'єктів та явищ.

Метафора ЖИТТЯ Є ПОДОРОЖ (LIFE IS A JOURNEY) Дж. Лакоффа стала типовим прикладом мисленнєвої структури, яка виникла з повсякденного людського досвіду, де домен цілі концептуалізується в термінах домена джерела. Специфіку кореляції між двома доменами, а також поширення сфери застосування «метафори-подорожі» як взаємодії двох мисленнєвих сутностей або концептуальних областей, Дж. Лакофф і М. Тернер пояснюють так: «Наше осмислення життя як подорожі відбувається через наше знання про неї. Усі подорожі включають мандрівників, маршрут, місьць, з яких розпочинається подорож, і місьць, які вже відвідані. Деякі із подорожей можуть бути підготовлені і свідомо переслідують певну мету, інші схожі на мандрівку без особливої мети, усвідомлено чи більшою мірою несвідомо, вони стосуються взаємозалежностей між подорожуючим і людиною, яка проживає життя, маршрутом і плином життя, початком подорожі і часом народження людини і т.ін.» [Lakoff 1989, с. 60–61].

У відомій методологічній праці “Metaphor: A Practical Introduction” З. Кьовечеш звертає увагу на структурні складники метафори в художній літературі, зауважуючи, що такий літературний субжанр, як біографія, ґрунтується на метафорі ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ: «Форма розповіді про життя людини є структурою на кшталт концептуальної метафори ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ» (переклад наш. – Я. Б.) [Kövecses 2002, с. 65]. Рекурентний лейтмотив БН підтверджує ідею про те, що міждоменні проєкції концептуальної метафори ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ виходять за межі універсальної метафори ЖИТТЯ Є ПОДОРОЖ.

При побудові мережі концептуальної інтеграції БН застосовується методика концептуального блендингу [Fauconnier, Turner 1998]. Міждоменні відповідники, які стосуються життя як розповіді, зокрема проєкції життєвої історії на наративний світ, не випадкові, навпаки, вони вже стали конвенціалізованими. Французький письменник М. Бютор, який був прихильником аналогії «подорож – це письмо, а письмо – це подорож» (*‘travel as writing and writing as travel’*) вважав, що «подорожувати в особливий спосіб означає писати (принаймні через те, що подорожувати означає читати), а писати означає подорожувати» [Butor 1992, с. 53].

Оскільки концепт ЖИТТЯ не є чітко окресленою когнітивною структурою, він у будь-якому випадку підпадає під процес метафоризації у межах БН. Концептуальні уявлення про життя як розповідь займають чільне місце у мережі «метафор подорожі» і є результатом концептуального блендингу у вигляді міждоменних проєкцій життя біографічного суб'єкта і розповіді про біографічний суб'єкт. Крім того, взаємодія міждоменних аналогій концептуального корелята (домена-джерела) і концептуального референта (домена-цілі) виявляється у різноманітних співвідношеннях, на кшталт, біографічний суб'єкт корелює із реальною особою, початок розповіді із народженням суб'єкта, множинні інтерпретації життя із перебігом життєвих подій і, нарешті, кінець розповіді зі смертю суб'єкта. Виявлена сукупність міждоменних аналогій утворює когнітивну метафоричну систему – універсальну динамічну фрактальну модель-матрицю ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ, яка накладається на самоорганізовану синергетичну систему БН.

ФММ ЖИТТЯ – РОЗПОВІДЬ є нелінійною когнітивною структурою, яка бере участь у процесі фрактальної концептуалізації життєвого досвіду біографічного суб'єкта БН. Для

осмислення концептуального обсягу ФММ встановлюємо концептуальні співвідношення двох доменів ЖИТТЯ і РОЗПОВІДЬ.

Контейнер із характерними елементами, які стосуються біографічного суб'єкта, який проживає життя, його народження, життєвий досвід, смерть, структурують ментальний простір уже відомих знань про концепт ЖИТТЯ, вербалізаторами якого є семантичні складники лексеми "life": *'human existence', 'experience', 'activities', 'state of being alive', 'the period of time', 'the quality of being alive'* [LDCE]. У БН саме людський суб'єкт (найчастіше автор, персонаж або читач) уявно проходить крізь власне або чуже життя, переказуючи, розповідаючи або створюючи розповідь, де є початок, розвиток подій, розв'язка й закінчення життєвої історії.

Взаємодія ментальних просторів підтримується дзеркальною мережею концептуальної інтеграції, а результатом кореляції стає новоутворений бленд, який уміщує міждоменні проєкції ФММ БН ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ:

- Життя реальної особи проєктується на життя фікціонального біографічного суб'єкта або наратора БН.
- Народження біографічного суб'єкта асоціюється із початком біографічної розповіді.
- Життєвий досвід біографічного суб'єкта проєктується на його альтернативні інтерпретації у розповіді.
- Смерть біографічного суб'єкта асоціюється із закінченням розповіді про його життєвий шлях.

Ментальна репрезентація концептуального корелята РОЗПОВІДЬ охоплює такі елементи: фікціональний біографічний суб'єкт, початок біографічної оповіді, кількість інтерпретацій життя біографічного суб'єкта, закінчення історії про життя біографічного суб'єкта. Всі ці елементи структурують ментальний простір відповідних знань про біографічні розповіді.

На основі даних лексикографічних джерел виокремлюємо множину інтегральних та диференційних концептуальних ознак концептуального корелята РОЗПОВІДЬ. Інтегральні концептуальні ознаки *'true or imaginary', 'an account of something which may not be true', 'one that you have invented', 'the events in someone's life'* становлять найзагальніші інтерпретаційні параметри БН. Диференційні концептуальні ознаки концептуальної сфери РОЗПОВІДЬ – *'a copy', 'like a real material or object', 'to make something seem real', 'copied illegally', 'from another person's work', 'a story that is not true', 'imaginary', 'not real'*, які виявлено в актуальному обсязі значення лексем *fake, forgery, plagiarism, imitation, invention, pretend*, стають домінуючими при її метафоризації. Отже, концептуальний корелят РОЗПОВІДЬ у макроструктурі БН актуалізується концептуальною опозицією «правда – вигадка», яка семантично розширюється у подібностях між реальним (актуальним) і вигаданим.

Концептуальна структура корелята РОЗПОВІДЬ у ФММ ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ є самоподібною у тому сенсі, що вона повторюється певну кількість разів у структурі цілої матриці у меншому масштабі в актуалізованих контекстах. Отже, ФММ ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ як конструктор синергетичної системи БН знаходить відображення у функції фракталу, яка полягає у неперервному множенні самоподібних частин тексту – актуалізованих контекстів БН концептуального корелята РОЗПОВІДЬ. Фрактальна модель метафори розкриває евристичний потенціал БН, виводячи його вивчення, насамперед, у площину багатовимірності когнітивних моделей.

Екстраполюючи таку логіку на встановлені домени та ментальні простори в контексті метафоричної фракталізації БН, нерегулярна взаємодія самоподібних підструктурних елементів концептуального корелята РОЗПОВІДЬ з елементами концептуального референта ЖИТТЯ набуває усіх параметрів упорядкованої динамічної структури, яка спроможна до фрактальної розмірності: $1 + 2 + 3 + \dots + n$. Актуалізовані контексти, які об'єктивують ФММ

ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ, до того ж семантично розширюють концептуальний зміст опозиції «правда – вигадка» у макроструктурі БН.

На цьому етапі аналізу доцільно встановити множину актуалізованих контекстів «вигаданих історій» про життя суб'єкта, які визначають фрактальні подібності із реальними подіями у житті біографічного суб'єкта і сферами людського життя. Тут визначальну роль відіграє уява автора БН щодо створення ідеалізованого образу біографічного суб'єкта, де «метафоричний корелят завжди є продуктом образного, творчого, позанаукового переосмислення» [Бондаренко 2012, с. 15]. Наприклад, актуалізовані у контекстах поняттєві сфери у макроструктурі БН розширюють фрактальну структуру метафоричного корелята РОЗПОВІДЬ.

(ПС₁) Поняттєва сфера «спогади»: біографічна розповідь про минуле завжди має елементи вигадки (дієслово *pretend* реалізує своє прототипове значення 'to behave as if something is true when you know that it is not'): <...> *[H]istory is merely another literary genre: the past is autobiographical fiction pretending to be a parliamentary report* [Barnes, *Flaubert's Parrot*, с. 90].

(ПС₂) Поняттєва сфера «нежива природа (книги)», яка переноситься на життя людини: книги живуть своїм життям, а відгуки читачів не завжди збігаються із думкою автора (в іменнику *response* імплікується концептуальна ознака 'something that is said or written as a reply'): *His statue was a retread; his house had been knocked down; his books naturally had their own life – responses to them weren't responses to him* [там само, с. 16].

(ПС₃) Поняттєва сфера «вироснування рослин»: ідея створення біографічної розповіді не народжується так часто, як плоди на дереві (у дієслові *crop* актуалізується концептуальна ознака 'grow'): *The imagination doesn't crop annually like a reliable fruit tree. The writer has to gather whatever's there: sometimes too much, sometimes too little, sometimes nothing at all* [там само, с. 115].

(ПС₄) Поняттєва сфера «гра»: часто життєва історія уподібнюється грі, у якій багато несподіванок (у дієслові *play* актуалізується концептуальна ознака 'not be serious about doing something'): *And so I played with life until the end, even though I knew that life was also playing with me. We understood each other completely and, when life and imagination are so much in harmony, only comedy can properly express it* [Ackroyd, *The Last Testament of Oscar Wilde*, с. 124].

(ПС₅) Поняттєва сфера «вигаданий об'єкт»: ототожнення із вигаданим персонажем свідчить про амбівалентність і багатовимірність людського буття. У дієслові *create* концептуальна ознака 'to make something exist that did not exist before' змушує повірити в реальне життя ченця Роулі: *Our dear dead poet created the monk Rowley out of thin air, and yet he has more life in him than any medieval priest who actually existed. The invention is always more real* [Ackroyd, *Chatterton*, с. 157].

(ПС₆) Поняттєва сфера «час»: ми маємо справу із часовою розмірністю фізичної подорожі, яку здійснює біографічний суб'єкт протягом життя, і яка певною мірою може переживатися як ментальна часова подорож із початком і кінцем (реалізація концептуальної ознаки 'continuation' прикметника *long*): *Of course exile, for me, has been a life-long romance* [Ackroyd, *The Last Testament of Oscar Wilde*, с. 7].

(ПС₇) Поняттєва сфера «смерть»: як життя суб'єкта, так і розповідь про життя суб'єкта, мають своє логічне завершення (актуалізація концептуальної ознаки 'end' іменників *death, denouement*): *As with Félicité's final heartbeats, the story was dying away 'like a fountain running dry, like an echo disappearing'. Well, perhaps that's as it should be* [Barnes, *Flaubert's Parrot*, p. 189]; *Life is worse than the poorest novel: devoid of narrative, peopled by bores and rogues, short on wit, long on unpleasant incidents, and leading to a painfully predictable denouement* [там само, с. 171].

Висновок. Фрактальність у БН покликана перетворити концептуальну метафору в гнучку і динамічну структуру, яка може стати засобом різного роду трансформацій і конфігурацій концептуальних доменів. ФММ ЖИТТЯ Є РОЗПОВІДЬ актуалізується у характерних конфігураціях різних поняттєвих сфер (частинах цілого), які структурно і семантично інтегруються у концептуальному референті РОЗПОВІДЬ (ціле). На величину фрактальної розмірності впливає процес семантичного наповнення концептуального простору опозиції «правда – вигадка» у макроструктурі БН: чим більша кількість поняттєвих сфер, тим щільніше заповнюється концептуальний простір БН. **Перспективи подальшого дослідження** вбачаємо у дослідженні лінгвокогнітивної об'єктивації життєвого досвіду біографічного суб'єкта із залученням фрактальної моделі ризому.

Література

- Бабелюк О. А. Стилістичні засоби і прийоми крізь призму лінгвосинергетики / О. А. Бабелюк // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. – 2010. – Т. 14, № 1. – С. 7-21.
- Бондаренко Є. В. Матричне моделювання як метод лінгвокогнітивного дослідження / Є. В. Бондаренко, І. С. Шевченко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. – 2012. – Т. 15, № 2. – С. 9-17.
- Вороб'єва О. П. Словесная голография в пейзажном дискурсе Вирджинии Вулф : модусы, фракталы, фузии / О. П. Вороб'єва // Когніція, Коммуникація, Дискурс. – 2010. – № 1. – С. 47-74.
- Домброван Т. И. Фрактальность как фундаментальное свойство языковой материи / Т. И. Домброван // Записки з романо-германської філології. – Одеса, 2013. – Вип. 1 (30). – С. 57-67.
- Єнікеева С. М. Синергодериватологія : синергетичний аспект дослідження вербокреативних процесів [Електронний ресурс] / С. М. Єнікеева // Мова і культура. – 2011. – Вип. 14. – Т. 7. – С. 442-448. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mik_2011_14_7_78.pdf.
- Жаботинская С. А. Геометрия смысла : концептуальные модели языка и фрактальные формы / С. А. Жаботинская // Первая российская конференция по когнитивной науке. Тезисы докладов. – Казань : Казанский гос. ун-т, 2004. – С. 85-87.
- Кійко Ю. Є. Мовна система із фрактальної перспективи / Ю. Є. Кійко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. Серія Філологія. Вип. 16. / відп. ред. д-р філол. наук, проф. І. В. Ступак. – Одеса : Міжнародний гуманітарний ун-т, 2015а. – С. 117-120.
- Тарасенко В. В. Фрактальная семиотика : «слепые пятна», перипетии и узнавания : [закл. ст. Ю. С. Степанова] / Владислав Валерьевич Тарасенко. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 232 с.
- Шамаева Ю. Ю. Фрактальная семиотика языка эмоций : лингвокогнитивное измерение / Ю. Ю. Шамаева // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». – Х., 2012. – № 1003. – С. 45-52.
- Ackroyd P. Chatterton / Peter Ackroyd. – London : Abacus, 1991. – 234 p.
- Ackroyd P. The Last Testament of Oscar Wilde / Peter Ackroyd. – London : Abacus, 1991. – 185 p.
- Barnes J. Flaubert's Parrot / Julian Barnes. – London : Vintage Books, 1990. – 190 p.
- Butor M. Travel and Writing / M. Butor // Temperamental Journeys. Essays on the Modern Literature of Travel ; [M. Kowalewski, ed., J. Powers and K. Lisker, transl.]. – Athens : University of Georgia Press, 1992. – P. 53-70.
- Fauconnier G. Conceptual Intergration Networks / G. Fauconnier, M. Turner // Cognitive Science. – 1998. – Vol. 22(2). – P. 133-187.
- Finan T. E. The "Lords of Life" : Fractals, Recursivity, and "Experience" / T. E. Finan // Philosophy and Rhetoric. – 2012. – Vol. 45, No. 1. – P. 65-88.
- Kövecses Z. Metaphor : A Practical Introduction / Zoltan Kövecses. – Oxford : Oxford University Press, 2002. – 375 p.
- Lakoff G. Metaphors We Live by / George Lakoff, Mark Johnson. – [Second ed.]. – London : The University of Chicago Press, 2003. – 193 p.
- Lakoff G. More than Cool Reason : A Field Guide to Poetic Metaphor / George Lakoff, Mark Turner. – London : The University of Chicago Press, 1989. – 237 p.
- (LDCE) Longman Dictionary of Contemporary English. New edition. – Harlow : Pearson Education Limited, 2006. – 1950 p.
- Wenaus A. Fractal Narrative, Paraspaces, and Strange Loops : The Paradox of Escape in Jeff Noon's *Vurt* / A. Wenaus // Science Fiction Studies. – 2011. – Vol. 38, No. 1. – P. 155-174.

УДК: 811.112.2'42

ВЕЛИКА І. О., БОНДАРЕНКО Н. Б.
(Запорізький національний університет)

МОВНА ОСОБИСТІТЬ АДРЕСАНТА В КОНТЕКСТІ ВІРТУАЛЬНОГО ШЛЮБНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

У статті розглядається поняття «мовна особистість», наводиться його власна дефініція, розглядаються конститuentи. Наводиться дефініція поняття «віртуальний шлюбний дискурс», на матеріалі якого встановлюються нові типи мовної особистості. Встановлення нових типів мовної особистості відбувається на основі аналізу мовних засобів віртуальних шлюбних оголошень. Нові типи мовної особистості надають змогу встановити гендерні стереотипи фемінності, прослідити динаміку їх зміни відносно до класичних гендерних стереотипів.